

Gennepermolen, actualisatie ADC rapport 730

Een briefrapport

E. Jacobs

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, mei 2013

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

ADC ArcheoProjecten

Postbus 1513

3800 BM Amersfoort

Tel 033 299 8181

Fax 033 299 8180

Email info@archeologie.nl

Opdrachtgever:	Kragten BV
Soort onderzoek:	Actualisatie van een bureauonderzoek uit 2006
Aanleiding:	Wijzigingen bouwplannen
Locatie:	Gennepermolen
Plaats:	Gennep
Gemeente:	Gennep
Provincie:	Limburg
Kadastrale gegevens:	gemeente Gennep, sectie C, nrs. 1087, 1088, 140
Kaartblad:	46B
Oppervlakte plangebied	ca. 8250 m ²
Coördinaten:	195263/412794, 195290/412825, 195087413047, 195053/413018
Bevoegde overheid:	gemeente Gennep
Deskundige namens de bevoegde overheid:	Dhr. P. Toonen
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):	Niet aangemeld in 2006
Auteur:	E. Jacobs
Projectmedewerker(s):	N. de Jonge & E. Jacobs
Periode van uitvoering:	april 2013
Beheer en plaats documentatie:	ADC ArcheoProjecten bv, Amersfoort

1 Inleiding

In september 2006 is door ADC ArcheoProjecten ten behoeve van de locatie Gennepermolen te Gennep een bureauonderzoek uitgevoerd (afb. 1 & 2).¹ Aanleiding voor het in opdracht van Kragten Landschapsarchitectuur uitgevoerde onderzoek betrof de voorgenomen nieuwbouw van woningen op het onderhavige perceel. Nauwkeurige gegevens, zoals ontgravingsdieptes en oppervlakten, evenals de mate van grondverzet waren destijds nog niet bekend.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek is in 2006 geadviseerd nader onderzoek te verrichten ten behoeve van het in kaart brengen van de monding van de voormalige stadsgracht van Gennep in de Niers in kaart te brengen (afb. 3). Hiervoor werd een booronderzoek aanbevolen, waarbij in een aantal raaien, dwars op de veronderstelde ligging van de gracht, de ligging en diepte van de gracht nader kon worden bepaald.

Dit advies is door de bevoegde overheid bekrachtigd.²

In 2008 is vervolgens een sanering op de locatie uitgevoerd waarbij grote delen van het terrein zijn afgegraven.

Naar aanleiding van de uitgevoerde sanering en de voortgang van de ontwikkeling is in januari 2013 door de gemeente Gennep verzocht om een actualisatie van het in 2006 uitgevoerde bureauonderzoek.³ Het voorliggende rapport beschrijft de resultaten van deze in opdracht van Kragten B.V. verrichte actualisatie.

2 Conclusie en advies eerder uitgevoerd onderzoek

De resultaten van het in 2006 uitgevoerd bureauonderzoek zijn als volgt beschreven:⁴

Het plangebied ligt aan de noordrand van het dorp Gennep, op de zuidoever van een beek; de Niers. Het plangebied heeft tot en met het begin van de 20^e eeuw in of direct naast de Niers gelegen, direct buiten de middeleeuwse vesting van Gennep. Het gebied heeft waarschijnlijk periodiek onderdeel uitgemaakt van de bedding van de Niers. Vanaf het moment dat het in gebruik is genomen aan het begin van de 20^e eeuw als brandweerkazerne en gemeentewerf, is het terrein opgehoogd. Aan de hand van de boorbeschrijving van milieukundige boringen, uitgevoerd in augustus 2006, kan worden geconcludeerd dat minstens de bovenste meter opgebrachte of omgewerkte grond betreft.

Het terrein is nooit een geschikte vestigingsplaats geweest. Er zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van middeleeuwse bebouwing die verband houden met de vestingwerken van Gennep. Indien er sprake was van archeologische resten uit de pré middeleeuwse bewoning, zullen deze grotendeels door de Niers zijn verspoeld. Het plangebied heeft dus een lage archeologische verwachting wat betreft het voorkomen van archeologische nederzittingsresten.

Op de plaats waar de oorspronkelijke gracht uitmondde in de Niers in het plangebied kunnen de resten van een gracht worden verwacht (zie afb. 3). Het is echter onbekend tot waar de gracht liep en waar de bedding van de Niers begint. Het plangebied heeft een middelhoge verwachting wat betreft het voorkomen van grachtvullingen.

¹ Archis2 onderzoeksmelding 16.056 en onderzoeksnummer 13.603

² Brief provincie 29 september 2006, kenmerk 2006/44048

³ Brief gemeente Gennep d.d. 22 januari 2013, kenmerk 2013/316

Tenslotte is het plangebied mogelijk dat het plangebied onderdeel heeft uitgemaakt van een gebied waar rituele deposities plaatsvonden; De plaats waar twee waterlopen samenkomen blijkt van oudsher hiervoor aantrekkingskracht te hebben gehad. De historische naam van Gennep verwijst immers mogelijk naar een dergelijke samenkomst van twee waterlopen. De werkelijke monding van de Niers ligt op de oudste historische kaarten echter enkele kilometers noordwestelijk; de locatie van een dergelijke monding is echter niet statisch, en kan op het moment van ontstaan van Gennep dichterbij hebben gelegen. Het plangebied heeft daarom een lage verwachting op de aanwezigheid van rituele deposities; dat wil zeggen – de kans op het voorkomen van rituele deposities is klein, maar niet verwaarloosbaar.

Wij adviseren om in het plangebied nader onderzoek te doen naar de monding van de gracht in de Niers. Dit onderzoek kan bestaan uit een booronderzoek, waarbij in een aantal raaien, dwars op de veronderstelde ligging van de gracht, de ligging en diepte van de gracht nader wordt bepaald. Buiten de zone van de vermoedelijke monding van de gracht, kunnen rituele deposities voorkomen; de kans hierop is echter klein. We adviseren om hier geen nader archeologisch onderzoek voor uit te voeren. Wel onderstrepen we het belang van een goede voorlichting van de uitvoerders van het grondwerk indien deze dieper dan 1 m reikt. De voorlichting moet zich richten op de aard van de mogelijk aan te treffen vondsten, alsmede op de meldingsplicht in relatie tot de Monumentenwet, zoals aangegeven in de Monumentenwet 1988, artikel 47, lid 1.

3 Saneringswerkzaamheden plangebied 2008

In 2008 is een sanering van de locatie uitgevoerd. Dit betrof het voormalige terrein van de gemeentewerf en de brandweer, inclusief het openbare parkeerterrein naast de Gennepmolen. Het terrein werd in noordoostelijke richting (Niers) begrensd door een kademuur en in zuidwestelijke richting door een hekwerk in de berm langs de Gennepershuisweg. De bestaande kademuur is tijdens de sanering gesloopt. Ten behoeve van de aanleg van een nieuwe, hogere kademuur is in overleg met De Maaswerken, de gemeente Gennep en de provincie Limburg besloten om tijdens de sanering tevens de oeverbeschoeiing langs de Niers (buiten de kademuur) te verwijderen. In westelijke richting is de sanering doorgezet tot aan de Gennepershuisweg (voorbij het hekwerk van de gemeentewerf in de berm) of tot aan de WBL-persrioolleiding (op het uiterst noordwestelijke terreingedeelte) (afb. 4 & 5).

Bij de sanering is het op de locatie aanwezige ophoging (inclusief de berm) onder aflopend talud vanaf de Gennepershuisweg ontgraven tot op het oorspronkelijke maaiveld. Vanwege de aanwezigheid van een AC-rioolpersleiding onder de Gennepershuisweg en onder het uiterste noordwestelijke gedeelte van de saneringslocatie is de de ophooglaag evenwel niet overal geheel ontgraven. Hierdoor zijn plaatselijk in het talud langs de Gennepershuisweg en onder het uiterste noordwestelijke gedeelte van de saneringslocatie nog restverontreinigingen met ophoogmateriaal achtergebleven.

De sterk verontreinigde veenlaag ter hoogte van het oorspronkelijke maaiveld is eveneens ontgraven tot op de onderliggende klei of tot op het grindzand. Plaatselijk zijn onder deze kleilaag of het grindzand weer andere veen- en kleilagen aangetroffen, die na bemonstering en analyse nog sterk verontreinigd bleken te zijn. De ontgraving kon in de diepte maximaal worden doorgezet tot juist boven het niveau van de Niers (circa 7,5 à 8 m+ NAP). Doordat ook diepere veen- en kleilagen zijn ontgraven is uiteindelijk veel meer veen en klei afgevoerd dan in het saneringsplan was voorzien. Plaatselijk zijn in het oorspronkelijke maaiveld concentraties van oud baksteenpuin aangetroffen (waarschijnlijk oude funderingen). Ten behoeve van de explosieven-vrijverklaring van het terrein, zijn de puinnesten voor zover mogelijk verwijderd.

Nabij de Gennepmolen (achter de brandweerkazerne) bevond zich vroeger een inham in de Niers, die later (nadere datum onbekend) is gedempt. Met de sanering is ter plaatse zeer veel oud baksteenpuin, kolenresten en ander oud afval aangetroffen, tot ver onder het peil van de Niers. Aan de hand van een proefgat is vastgesteld dat het stortmateriaal tot minimaal 1 à 1,5 meter beneden het waterpeil reikt. Vanwege de aanwezigheid van het stortmateriaal onder het waterpeil, de verhoogde kans op aanwezigheid van CE 's in het materiaal (door de korte afstand tot de Niersbrug) en omdat detectie van CE 's in het stortmateriaal niet mogelijk was, is in overleg met het bevoegd gezag overeengekomen dat het oude stortmateriaal tot aan het Nierspeil (circa 8 m+NAP) wordt ontgraven. De onderliggende bodem kon echter niet

explosieven-vrij worden verklaard.

Eind 2008 is vervolgens ten behoeve van de aanleg van een voetpad langs de Niers alsook de aanleg van een trappartij ook het talud tussen de Niers en de Gennepmolen tot op een diepte van 9 m +NAP afgegraven. Hierbij is circa 50 m³ grond verwijderd.

Samenvattend kan gesteld worden dat op het overgrote deel van het terrein bij de sanering in 2008 de bovengrond tot op een diepte van circa 8,60 tot 8,25 m + NAP is afgegraven. Hierbij is niet alleen het op de locatie in het recente verleden aangebrachte ophogingspakket verwijderd, maar ook de top van het daaronder gelegen oorspronkelijke maaiveld bestaand uit veen en daaronder gelegen kleilagen.

4 Toekomstige situatie van het plangebied

In het plangebied zullen vijf nieuwe gebouwen worden gerealiseerd (afb. 6), waaronder een parkeergarage. Afb. 7 en 8 geven een doorsnede van zowel de ontgravingsdiepte van de sanering in 2008 als de aanlegdiepte van de geplande nieuwbouw ter hoogte van de locatie waarvan in 2006 gesteld is dat deze nader archeologisch onderzocht zou moeten worden (zie afb. 3). Hieruit blijkt binnen het terrein waarvoor in 2006 verder onderzoek is aanbevolen de nieuw aan te leggen funderingen niet beneden de 10 m + NAP reiken. Uitzondering hierop betreffen de nog onder de gebouwen aan te brengen funderingspalen. Aantal en plaats daarvan is op dit moment nog niet bekend.

5 Recente onderzoeken en gemeentelijk beleid

Na september 2006, toen het onderhavige plangebied, onderzocht werd, zijn in de omgeving (het dal van de Niers met een zone van ca. 100 m op de beide oevers) geen nieuwe onderzoeken meer uitgevoerd.⁵

Wel is er in 2007 een archeologische beleidskaart van de gemeente Gennep vervaardigd.⁶ Voor het plangebied is hierop een lage verwachting vastgesteld (afb. 9). In gebieden met een lage archeologische verwachting gelden in Gennep geen archeologische voorschriften bij bodemingrepen.⁷

In 2008 is verder een sanering op de locatie uitgevoerd (zie hoofdstuk 2). Volgens de saneerder zijn tijdens deze sanering waarnemingen verricht door een lokale amateur-archeoloog. Hierbij zouden geen archeologische vondsten zijn aangetroffen.⁸ Vaststaat dat de bodem hierbij ter plaatse van het voor nader onderzoek aangewezen areaal tot circa 8,60 m tot 8,25 m + NAP is afgegraven. Daarbij is niet alleen de in recente tijden aangebrachte ophoging verwijderd, maar tevens ook de top van het daaronder gelegen oorspronkelijke maaiveld, bestaand uit veen met daaronder gelegen kleilagen.

6 Conclusie

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek uit 2006 is destijds geadviseerd een aanvullend booronderzoek uit te voeren om de veronderstelde ligging en diepte van de monding van de stadsgracht in de Niers nader te bepalen.

⁵ Archis2

⁶ <http://www.gennep.nl/document.php?m=5&fileid=18143&f=9b444d37fcd7b6d6d835f1396fa15db&attachment=0>

⁷ Uit de beleidsnota te downloaden op http://www.gennep.nl/wonen-en-leven/cultuurhistorie_41241/

⁸ Mondl. Mededeling R. Peeten, Kraffen B.V.

Feit is evenwel dat bij de sanering in 2008 dit voor nader onderzoek aangewezen terrein reeds tot op een diepte van circa 8,60 m tot 8,25 m + NAP is afgegraven (afb. 4 t/m 8). Daarbij is niet alleen de in recente tijden aangebrachte ophoging verwijderd, maar tevens ook de top van het daaronder gelegen oorspronkelijke maaiveld, bestaand uit veen met daaronder gelegen kleilagen. Ook de top van de hier verwachte monding van de stadsgracht zal daarbij verwijderd/beschadigd zijn.

Verder geldt dat op basis van de tot nu toe bekende bouwtekeningen de fundering van de voorgenomen nieuwbouw op de in 2006 voor nader onderzoek aangewezen locatie in principe niet dieper zal reiken als 10 m + NAP; ruim boven de in 2008 bereikte saneringsdiepte van 8,6 tot 8,25 m + NAP. Een verdere verstoring van de eventuele nog aanwezige archeologische waarden valt hier dus niet te verwachten. Enige uitzondering hierop betreft de nog onder de funderingen aan te brengen heipalen. Aantal en locatie daarvan is nog niet bekend. Verder geldt dat deze niet middels een open ontsluiting geplaatst zullen worden en dat aangenomen mag worden dat de verstoring van eventueel aanwezige archeologische waarden als gevolg hiervan aanvaardbaar is.

Op basis van het bovenstaande wordt het uitvoeren van het eerder geadviseerde booronderzoek ter hoogte van de monding van de stadsgracht in de Niers niet meer noodzakelijk geacht. Het terrein hier is reeds tot circa 8,60 – 8,25 m + NAP ontgraven en wordt bij de aanleg van de nieuwbouw niet tot op een dieper niveau meer open gelegd. Geadviseerd wordt daarom om het plangebied vrij te geven voor ontwikkeling.

Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Wij wijzen u erop dat de bevoegde overheid op basis van dit rapport een selectiebesluit neemt. De mogelijkheid bestaat dat dit selectiebesluit afwijkt van het door ons opgestelde advies.

Literatuur

Clerx, A.H. de, 2009: Gemeente Gennep, Gennepershuisweg te Gennep, Evaluatie bodemsanering fase 1, Li090700461. Rapport Kragten B.V.

Boer, A. de, 2006: Gennep, Gennepmolen, Een archeologische bureauonderzoek. Amersfoort (ADC rapport 730).

Geraadpleegde websites

- http://www.gennep.nl/wonen-en-leven/cultuurhistorie_41241/
- <http://www.gennep.nl/document.php?m=5&fileid=18143&f=9b444d37cdf7b6d6d835f1396fa15db&attachment=0>
- <http://archis2.archis.nl/archisii/html/index.html>

Lijst van afbeeldingen

Afb. 1: Locatie van het plangebied

Afb. 2: Detailkaart van het plangebied

Afb. 3: Ligging van de monding van de gracht in de Niers binnen het plangebied (bron: De Boer 2006).

Afb. 4: contouren sanering 2008 (bron: De Clerx 2009).

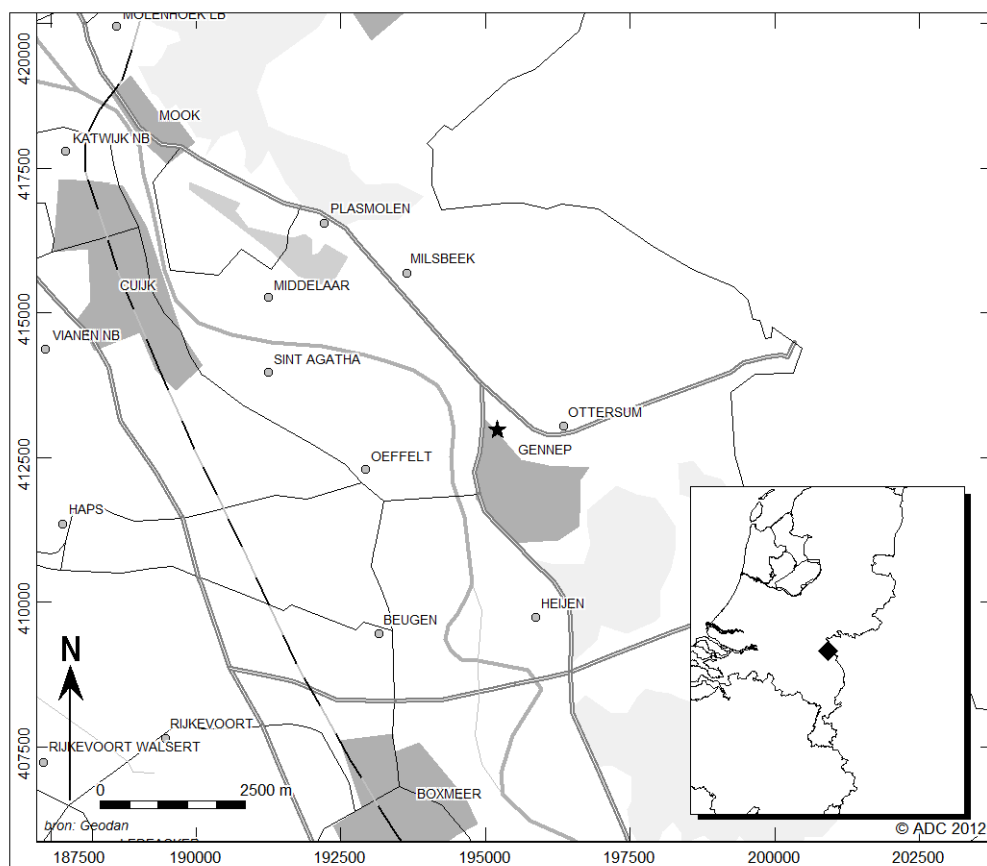
Afb. 5: Doorsneden 2 en 3 (bron: De Clerx 2009).

Afb. 6: Nieuwe situatie plangebied (bron: Kragten B.V.).

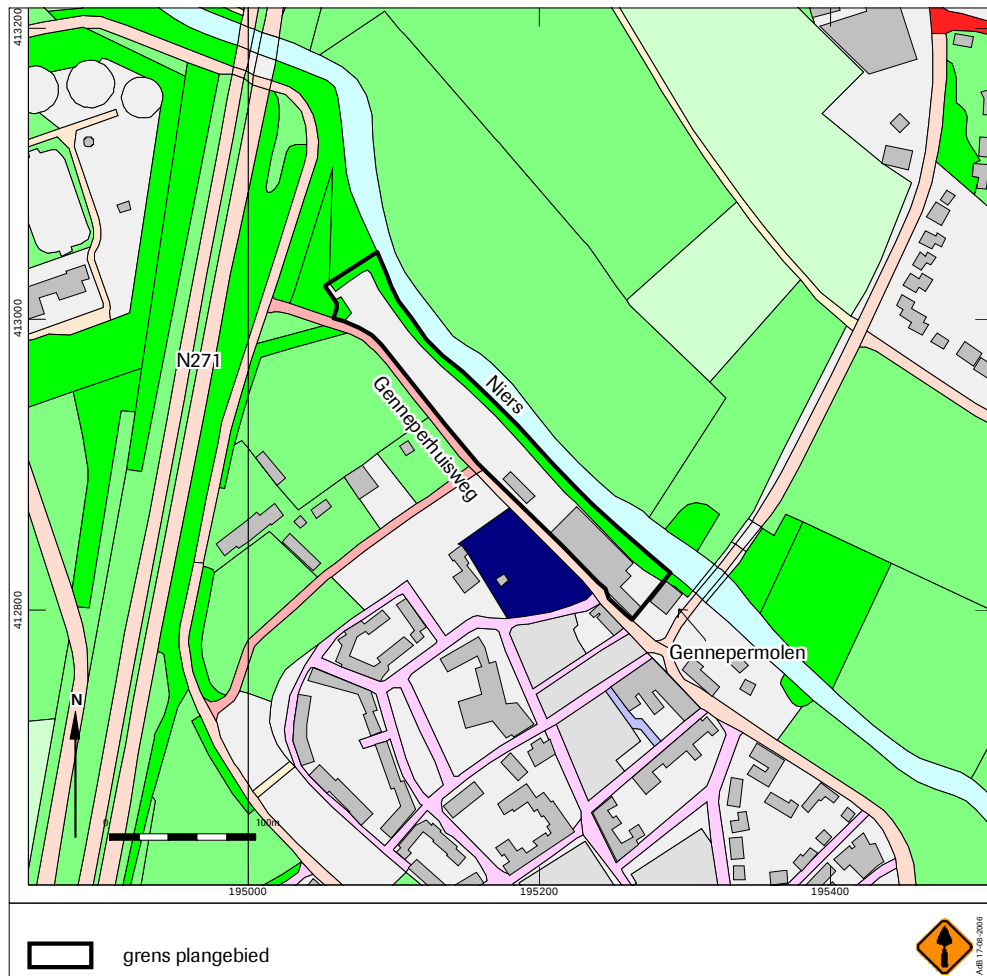
Afb. 7: Doorsnede plangebied ter hoogte van profiel 2 (bron: bouwtekening Kragten 2008, tek.nr. 08-0272).

Afb. 8: Doorsnede plangebied ter hoogte van profiel 3 (bron: bouwtekening Kragten 2008, tek.nr. 08-0272).

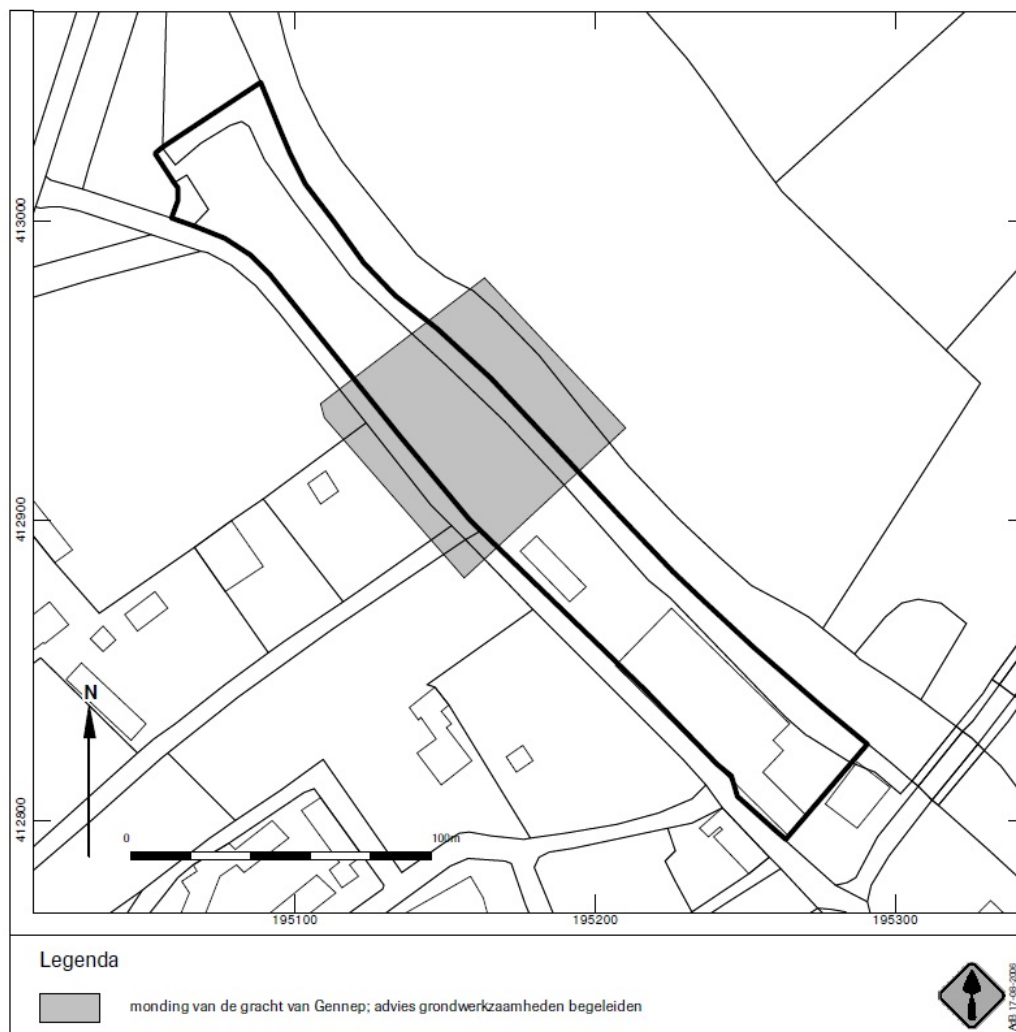
Afb. 9: Uitsnede van de archeologische beleidskaart van de gemeente Gennep.

Afb. 1: Locatie van het plangebied.

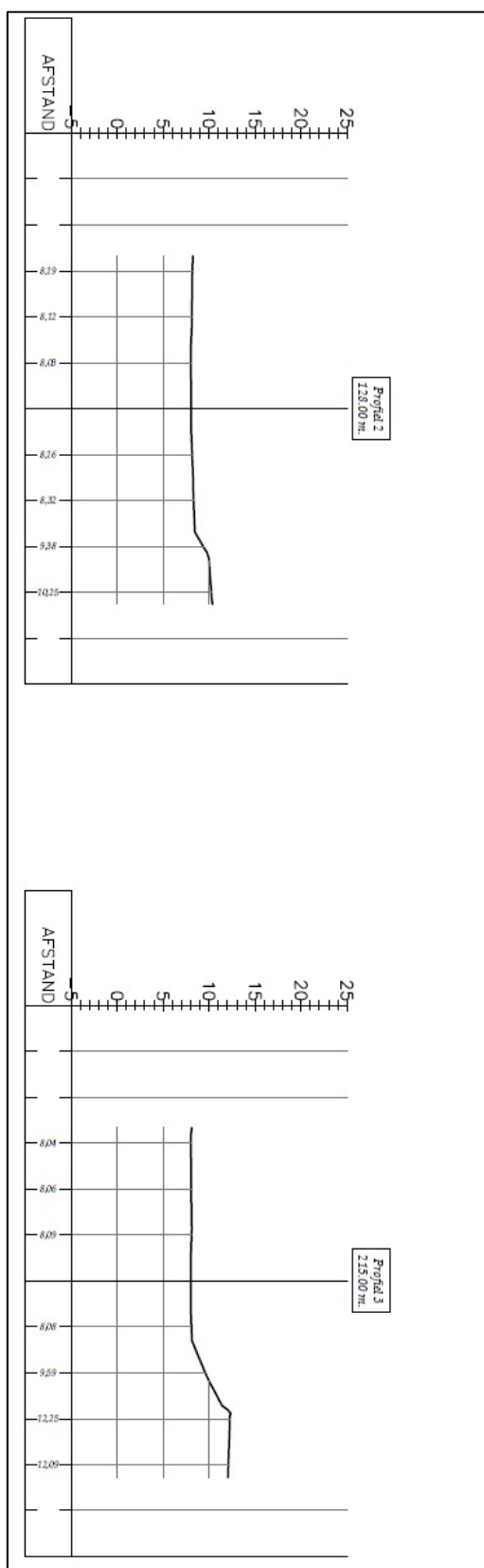
Afb. 2: Detailkaart van het plangebied.

Afb. 3: Ligging van de monding van de gracht in de Niers binnen het plangebied (bron: De Boer 2006).

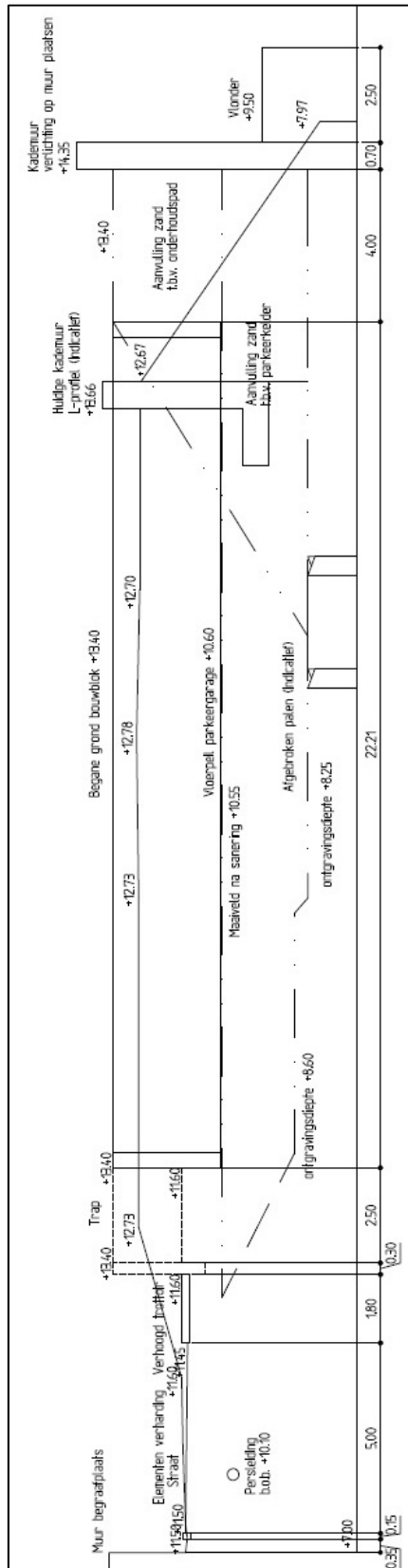
Afb. 4: contouren sanering 2008. De Niers bevindt zich aan de linkerzijde van de afbeelding (bron: De Clerx 2009). Zie afb. 5 voor doorsneden.

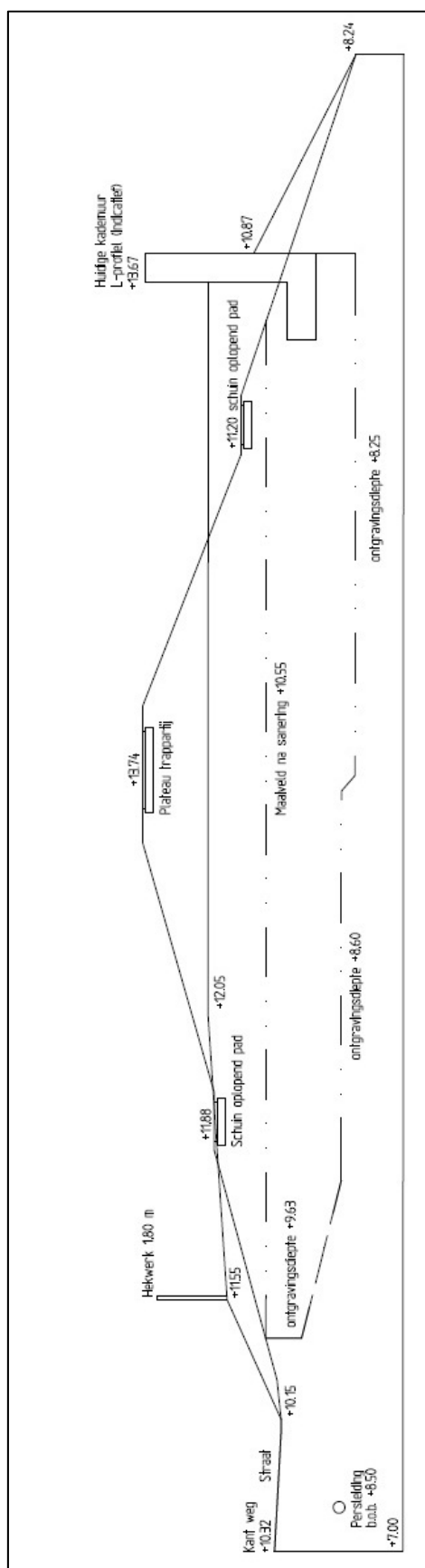
Afb. 5: Doorsneden 2 en 3 (bron: De Clerx 2009) over sanering (zie afb. 4 voor locatie doorsneden). De locatie waar de monding van de Niers verwacht wordt (zie afb. 3) bevindt zich globaal tussen doorsneden 2 en 3 in. Op basis van de saneringsgegevens is dit gebied in 2008 tot circa 8,25 m + NAP afgegraven waarbij niet alleen het ophogingspakket is verwijderd, maar tevens ook de daaronder gelegen natuurlijke veen- en kleilaag.

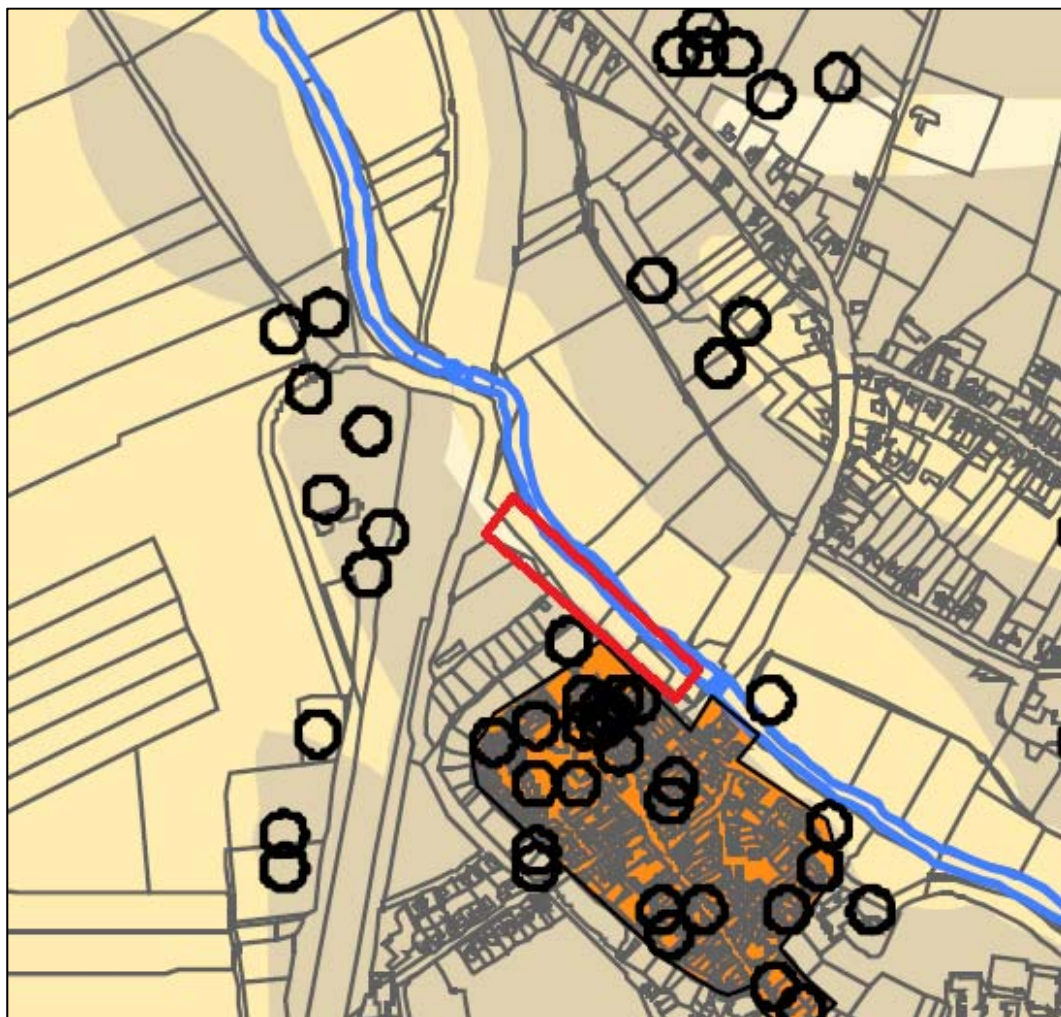
Afb. 6: Nieuwe situatie plangebied. Het grijs gearceerde deel is een bestaand gebouw met rechts er van een kadetrap, onder in de afbeelding ligt de Niers (bovenkant afbeelding is gericht naar het westen).

Afb. 7: Doorsnede plangebied ter hoogte van profiel 2 (zie afb. 4 voor locatie). Aangegeven is de ontgravingsdiepte van de sanering in 2008 en de aanlegdiepte fundering nieuwbouw (bron: bouwtekening Kragten 2008, tek.nr. 08-0272).

Afb. 8: Doorsnede plangebied ter hoogte van profiel 2 (zie afb. 4 voor locatie). Aangegeven is de ontgravingsdiepte van de sanering in 2008 en de aanlegdiepte fundering nieuwbouw (bron: bouwtekening Kragten 2008, tek.nr. 08-0272).

Afb. 9: Uitsnede van de archeologische beleidskaart van de gemeente Gennepe. De locatie van het plangebied is omlijnd met rood (bij benadering).